

Vår tid er kommet

Taler

Jo Benkow

Omstendigheter

Høyres landsmøte

- 1 Valgene i 1979 og 1981 gjorde oss til regjeringsparti. Ikke bare nasjonalt, men i et flertall av fylkene - i de store byene og omegnskommunene - og i en mengde andre lokalsamfunn landet over.
- 5 Vi er altså i forsvarsposisjon. Men vi føler det ikke slik. Vi skal ikke bare forsvare hva vi allerede har vunnet. Vi går ut i valgkampen for å styrke vår stilling - og for å erobre nytt terreng.

- 10 Høyres tilslutning ved valgene gjennom de siste 10 årene har øket fra ca. 17 til 22 til 24 til 29 og til 31 prosent. Dette er kjente og sikre tall. I tillegg kommer meningsmålingene, som sier noe om hvordan vi står i dag.

- 15 De forteller oss at vi kan gjøre det enda bedre i år enn ved gjennombruddene i 1979 og 1981. Et bedre valg enn noensinne før i Høyres snart hundreårige historie.

Jeg sier ikke at det kommer til å skje - og slett ikke av seg selv.

- 20 Men kjemper vi tilstrekkelig hardt - kan en slik seier være innenfor rekkevidde. Det er noe å strebe etter og anstrenge seg for - en 100-års jubileumsutfordring til hver i sær.

- 25 Men vi er ikke alene om å ønske fremgang. Våre politiske konkurrenter har også sine planer og forventninger. Vi må ikke et øyeblikk innbilde oss at motstanden blir svak. Vi må ikke regne med at motparten vil gjøre jobben lettere for oss. Også Arbeiderpartiet vet hva det gjelder. Når valgkampen først kommer i gang vil man ikke lengre risikere å bygge sin egen troverdighet ytterligere ned ved å

øde krefter på indre strid. Arbeiderpartiet vil mobilisere på hva det en gang var.

30

Vi - på hva vi faktisk gjør og er.

Det ble spådd at Høyres sterke vekst ville gjøre det vanskelig å holde partiet sammen. Den enighet som alltid har vært vårt kjennemerke ville gå tapt. Vi ville bli ofre for avskalling og sprengninger.

35

Virkeligheten er en annen.

Gjennom de snart 35 år jeg har hatt gleden av å være tillitsvalgt i Høyre, har enigheten aldri vært større, samholdet sterkere og den gjensidige tillit mellom alle ledd mere håndgripelig.

40

Det dreier seg ikke om regissert eller organisert enighet. Den har rett og slett kommet av seg selv, - fordi vi har en regjering vi er fornøyd med - og fordi vi i alle hovedsaker ganske enkelt mener det samme.

45

Hva er så forklaringen på at vi har brutt barrierer og fått øket tillit?

Den første årsaken tror jeg rett og slett er at vår tid er kommet. Norge og andre samfunn har nådd et punkt hvor sosialistiske ideer skaper flere problemer, enn de løser. Det som trengs er større valgfrihet, økt arbeidsinnsats, ny vekst og mindre byråkrati. Det finner ikke velgerne til venstre. De må gå til høyre. Til Høyre.

50

Den andre årsaken er at tiden trenger politikere som tør ta ansvar, som kan si nei til det som er populært for å kunne si ja til det som er nødvendig. Si nei i dag, slik at man kan si ja i morgen. Den tilliten har velgerne åpenbart fått til oss.

55

Forutsigbarhet, konsekvens, fasthet og helhet teller mer enn jakt etter popularitet i enkeltsaker. Stadig flere velgere innser det. De innser at det ikke er mulig for noen regjering bare å bevilge seg ut av problemene. De har sett at de regjeringer som har forsøkt det, har feilet. Og stadig flere velgere er blitt lei av overbudspolitikken. Det som opptar dem er ikke partienes løfter, men politikkens faktiske resultater - ikke hva partiene kan leve med, men hva landet kan leve med.

60

65

Også reformviljen og perspektivene må ha sitt ankerfeste i nøktern virkelighetssans. At opposisjonen ikke tar tilstrekkelig hensyn til dette må vi leve med. Desto viktigere er det at vi har en regjering som gjør det.

I løpet av våren vil alle de tre samarbeidspartiene avvikle sine landsmøter. Senterpartiet har allerede holdt sitt. Dette har satt ny fart i debatten om en eventuell regjeringsutvidelse.

Senterpartiets ledelse ga signaler om at man var rede til fornyede drøftelser, men selve landsmøtedeltagernes ulike begrunnelser for å ville være med i regjeringen var langt fra entydige, og etter min mening ikke bare positive.

Høyres Landsmøte kan i denne situasjon ikke gjøre annet enn atter en gang å bekrefte at vår vilje til samarbeide ligger fast.

Men vi må samtidig ta til etterretning at det ikke er grunnlag for regjeringsutvidelse før de to borgerlige mellompartiene sier seg beredt til å delta i drøftelser om det. Når det kan skje, bestemmer de to andre, som selvfølgelig må få avklare sin egen stilling på den måten og i det tempo som de selv finner best.

Selv om det hører med til dødssyndene å sitere seg selv, vil jeg likevel gjenta noe av det jeg sa om samarbeidsspørsmålet i min tale til Landsmøtet ifjor:

"Den dag samarbeidet mellom de tre partier skal omformes i et regjeringssamarbeide, er det viktig at den politiske plattform det skal bygge på blir så sterk at den kan tåle påkjenninger. Derfor må en treparti-regjering komme som et resultat av stadig stigende enighet om hovedoppgavene - ikke som et resultat av voksende uenighet eller krise."

Det borgerlige samarbeidet har fungert godt og har gitt betydelige resultater. Alle tre har oppnådd adskillig mere gjennom samarbeidet enn vi kunne oppnådd hver for oss. Derfor må ingen av oss undervurdere betydningen av det samarbeidet vi faktisk har.

Ingen må heller tvile på at de tre partiers fellesinnstilling og de regelmessige drøftelser mellom de tre gir Kristelig Folkeparti og Senterpartiet en sterk reell innflytelse på de beslutninger som blir tatt. Vi har alle gjort den paradoksale, men løfterike erfaring at alle tre i sum får mer enn vi gir. Men selvfølgelig - det

finnes saker hvor vi ikke kommer til enighet. Hadde ikke slike saker eksistert, trengte vi ikke å dele oss på tre partier. Likevel er det dominerende trekk i samspillet mellom oss viljen til å finne felles løsninger og viljen til å redusere konflikter så langt som overhodet mulig.

Og det er ikke lite som er oppnådd.

Vi legger om en økonomisk politikk som hindret landet i å utnytte sine muligheter og den enkelte i å bruke sine evner fullt ut.

Vi har ønsket å gi økt ansvar til den enkelte, la folk få bestemme selv i egne saker, også bli kvitt byråkratisk formynderi. Både boligreformene, skattepolitikken og ungdomspolitikken som legger økt vekt på eget ansvar er ledd i det.

Vi har styrket rettssikkerheten ved gjeninnføring av overskjønnet, avskaffelse av de famøse "bordet fanger"-paragrafene og full erstatning ved ekspropriasjon. Alt dette er eksempler på at maktbalansen mellom individ og stat blir rettet opp igjen, i borgernes favør. Vi har ønsket å skape et smidigere samfunn, med større muligheter både til å gi og få tjenester. Vårt mål er det åpne servicesamfunnet, ikke det lukkede reguleringssamfunnet. Det er et tilbakeskritt å innskrenke handel og servisetilbud på lørdager. Det vil være et fremskritt med mere varierte åpningstider. Derfor vil Høyre fjerne lukkelover og fortsatt holde polutsalgene åpne på lørdager.

Vi bygger ut sosial- og helsetjenesten. Men ikke bare gjennom fortsatt økning av bevilgningene. Like mye satser vi på mer effektiv bruk av dem, på at det skal komme mer ut av innsatsen - til fordel for alle.

Det er den samme holdningen vi tar med oss til utviklingshjelpen. For oss i Høyre er det den praktiske nytteeffekten for menneskene i u-land som virkelig teller. Ikke hvem som byr høyest her hjemme.

Og hvis det likevel er noen som synes det ikke går fort nok, kan de også glede seg over hva vi har unngått:

- Vi har blitt forskånet for en fortsatt Arbeiderparti-regjering, med hva det innebærer.

- Vi har unngått usikkerhet i sikkerhetspolitikken og tvil om vi står ved våre forpliktelser overfor våre allierte.

- Vi har sluppet fortsatt skatteskjerpelse.

150

- Vi er blitt spart for større budsjettunderskudd og økende inflasjon.

- Vi har blitt spart for vilkårlighet som grunnlag for opptak til videregående skole.

155

- Vi har unngått en planleggingslov der alt som ikke uttrykkelig var tillatt skulle være forbudt.

- Vi har sagt nei til et fortsatt sosialisert bankvesen.

160

- Vi har stanset maktkonsentrasjonen i oljesektoren.

- Vi har erstattet et stivnet boligmarked med et marked som virker.

165 Det politiske landskap er ikke problemfritt, og problemene var blitt større enn før da Høyre-regjeringen overtok. Vi kom ikke til dekket bord.

Åtte års arbeiderpartistyre bragte inflasjonen opp i 14-15% - alle lønns- og prisstopper til tross. Industriproduksjonen stagnerte - skattene satte nye
170 Norgesrekorder år etter år. Offentlig pengeforbruk økte i stigende tempo. Resultatene ble stadig dårligere.

Konkurransesevnen ble vesentlig forverret - arbeidsplassene mer utsatte. Norge ble ensidig avhengig av høye oljeinntekter - og av høy pris på oljen.

175

Vi hadde tuklet oss inn i et nettverk av lover, forskrifter, nærmere regler og allehånde reguleringer som forsinket, bremset og hemmet.
Blandingsøkonomien ble til innblandingsøkonomien.

180 Regjeringene Bratteli, Nordli og Brundtland har selvfølgelig ikke eneansvaret for alle problemer vi arvet. I Høyre vet vi at regjeringer er mindre allmektige enn sosialister mener og tror. Men de har et ansvar for at de i årevis førte en politikk som forsterket problemene. Arbeiderpartiet av idag er ikke anderledes eller

185 bedre. Deres råd til oss er å gjenta akkurat de feilene de selv gjorde - og å gjenta i Norge den samme sosialistiske politikk som har slått sa håpløst feil i Frankrike.

Skal man først velge seg en fransk sosialistisk modell, synes jeg oppriktig talt at sikkerhetspolitikken er et bedre forbilde.

190

Skattelettelsene har stått sentralt i debatten - både før og etter valget.

Mange har påstått at skattelettelser ikke har den gunstige virkning som vi påstar.

195

Den debatten bør nå være endelig avsluttet. Nå vet alle at de skattelettelser som er gjennomført har gitt et betydelig bidrag til reduserte lønnskrav.

200

Skattelettelsene ble møtt med politisk streik i høst - nå i vår - under tariffoppgjøret - tar man hensyn til dem. En ansvarlig lønnstakerorganisasjon tar hensyn til at skattelettelser øker realinntekten - og derfor må påvirke lønnskravene - ikke bare AF og YS, men også LO - har vist at de er ansvarlige organisasjoner.

205

Den virkning skattelettelsene allerede nå har fått er et klart og entydig signal til Regjeringen om å gå videre på samme vei. Selve oppgjøret er nå partenes sak.

Vår forpliktelse er å føre en politikk som får ned inflasjonen og sikrer pengenes realverdi.

210

Derfor er vår kamp mot inflasjonen en kamp til beste for lønnstakerne - en kamp vi også må vinne for å skaffe ledige hender arbeide.

215

Dette er signal nummer to til Regjeringen. Det bekrefter at vi også til neste år må få et budsjett som er tilstrekkelig stramt og tett - slik at det vi hittil har demmet opp for ikke lekker ut igjen i misforstått optimisme. Og vinner vi kampen mot inflasjonen - ja da vil grunnlaget for et varig lavere rentenivå være til stede. - Vi kan ikke begynne i motsatt ende - ved å suspendere markedskreftene, fastsette en ny rentesats, og automatisk få de resultater man

220

ønsker seg, - sa enkelt er det dessverre ikke.

Men kampen mot inflasjonen kan ikke vinnes av en mindretallsregjering alene

225 selv om den plikter å lede an. Dersom den ikke får hjelp og støtte i kampen vil vi ikke lykkes. På dette område kan både støttepartier og opposisjon ha et selvstendig ansvar de ikke har lov å unndra seg.

230 Det stilles visse formelle krav til en formannstale. Den skal pr. definisjon bevege seg kompasset rundt. Jeg vil likevel avstå fra det denne gang. I sin tale i morgen vil statsministeren gi en bred politisk oversikt. Finansministeren vil behandle økonomien og ledigheten. Andre statsråder vil ta for seg sine saksområder.

I den siste del av mitt innlegg vil jeg si litt om fortiden - men mest om fremtiden.

235 Pessimismen er blitt vår tids varemerke. Også meninger følger moteretninger - en herskende stemning. Den rådende stemning nettopp nå er angsten. Man glemmer at menneskene til alle tider har trodd at det nettopp er i deres tid verden har gått uavvendelig av hengslene. Det har alltid vært like galt.

240 Vi må regne med minst like store forandringer i de neste 20 år som i de foregående 40, fordi tempoet øker.

245 De fleste gjetninger i 1940 om hvordan tilværelsen ville arte seg i 1980 var i virkeligheten helt ville.

I 1940 var bilen for de få. Vi hadde hverken Fjernsynet, femdagersuken eller vaskemaksinen. Week-endturer til utlandet var det ingen som drømte om.

250 1940 kjente skurebrettet, tuberkulosen og hele familier som sov i samme seng. Roboten, mikroprosessen og dagens datateknologi var ikke annet enn tankespinn for de få. 1940 kjente ikke narkotika, sosionomer eller Statens Lånekaske for studerende ungdom.

255 Forurensningsproblemet er stort i de fleste land. For tyve år siden trodde mange at problemet var en nødvendig konsekvens av industrialisering og ny teknologi. I dag bruker vi ny teknologi og industriens oppfinnsomhet til å løse forurensningsproblemene. Themsen var død som fiskeelv, i dag finnes det over 30 fiskearter i den. I år er det rekordfiske i Mjøsa.

260 Legger vi dette perspektivet på våre forsøk på å fremskrive dagens virkelighet vil

kanskje treffsikkerheten bli liten - men den kan bidra til optimisme og fremtidstro - og det trenger vi.

265

Et dukkehjem ble skrevet for 100 år siden, men Nora interesserer mer i dag enn for 20 år siden. Kombinasjonen av kvinners endrede oppfatning av seg selv og oppbrudd av gamle familiemønstre betyr innledningen til en sosial omveltning. Både arbeidsforhold og boligforhold kommer i støpeskjeen. Vi må ikke se oss blinde på de problemer denne omveltningen medfører - men se gjennom og forbi dem frem mot det mere menneskelige samfunn den kan skape. Utviklingen vil kunne realisere den likestilling som i dag langt på vei bare er formell.

270

275 Vi må aldri glemme menneskers evne til å forbedre sin egen tilværelse gjennom egen innsats, bare de får sjansen - og tør tro på den.

Arbeidsløsheten kaster lange skygger inn i fremtiden. Man spør seg om vi må basere oss på å leve med en betydelig ledighet - om full sysselsetting aldri kan gjenopprettes.

280

Vil det være jobber nok, spør mange, når en hær av roboter og annen teknologi bemanner fabrikkene. Ja visst vil det det, fordi den nye teknologien slik den alltid har gjort, vil skape nye arbeidsplasser - selv om vi ikke kjenner dem idag.

285

Av dagens yrkesbefolkning på 1,7 millioner er det bare 365.000 som jobber i industrien. Stadig flere er beskjeftiget i primærnæringene. Det har allerede funnet sted en revolusjon på arbeidsmarkedet som ingen ville drømt om for 50 år siden.

290

Teknikk og vitenskap er grenseoverskridende etter sin natur. Vi står foran nye enorme medisinske landevinninger. Under alle omstendigheter vil stadig flere av oss være beskjeftiget i virksomhet som tar sikte på å bedre helse og helbred og å redde liv. Her ligger veldig uløste oppgaver som vil legge beslag på manges arbeidsinnsats.

295

Den største faren for sysselsettingen ligger antagelig i proteksjonismen. Utviklingen av verdenskrisen fra 1929 til 1933 kan avleses fra måned til måned på statistikken for verdenshandelen: For hver måned handlet landene mindre med hverandre, fordi alle sammen forsøkte å beskytte sine egne arbeidsplasser

300

mot konkurranse utenfra. Og for hver måned ble krisen verre, og enda flere ble arbeidsløse.

- 305 I dag forsøker en rekke land å gjøre samme feil en gang til. De lukker sine markeder for andre, og får svar med samme mynt. Hjulene går i stå.

- Men jeg er redd for at proteksjonisme også har en annen virkning. Den er også politisk skadelig. Mens frihandel er utvidet samkvem og åpne grenser, står
310 proteksjonisme for lukkede markeder og murer langs grensene. Frihandel åpner for direkte kontakt mellom myndigheter, organisasjoner og næringsliv og fremfor alt mellom mennesker, mens proteksjonisme betyr handelskrig mellom nasjoner.

- 315 Det ene hilser Velkommen, det annet sier Adgang forbudt.

- Ser vi spørsmålet i en større sammenheng er det verd å merke seg at u-landene ikke er u-land fordi de er verdenshandelens underbetalte ofre, men fordi de knapt nok er kommet med i den. Ennå foregår bortimot 90 prosent av
320 verdenshandelen mellom de rike land - industrilandene - og de nyrike oljestatene. Alle våre tradisjonelle forestillinger om mulighetene for produksjon og salg - og fremfor alt sysselsetting - vil måtte revideres drastisk den dag det virkelig blir utvikling i u-landene.

- 325 En god utvikling er avhengig av at vi tror på den. Det er ingen som satser på et samfunn som dømmer seg selv til undergang. - Og vi gjør fortsatt fremskritt.

- Men det som idag - sterkere enn noe - får motløsheten til å bre seg - er krigsangsten - angsten for storkrig og atomvåpen - til tross for at vi har bak oss
330 den lengste sammenhengende fredsperiode i vår del av verden.

Stadig flere uttrykker seg som om en storkrig uavvendelig vil komme som et automatisk resultat av dagens rustningspolitiske situasjon.

- 335 Slike holdninger er både gale og farlige. De øker krigsfaren i stedet for å redusere den.

Det er ikke gitt at faren for krig er øket i forhold til hva den var for 10 eller 20 år siden.

Det er ikke gitt at vi må foreta oss noe som er drastisk annerledes enn det vi har gjort inntil nå f eks. å gå fra gjensidig styrkebalanse til ensidig nedrustning for å berge freden.

345

Det er heller ikke slik at verden idag rustet seg sterkere enn før - selv om de fleste påstår det. En mindre pessimistisk tid ville kanskje ha festet seg ved at iallfall vår side - NATO-landene - bruker en stadig mindre del av sine nasjonale inntekter til militære formål.

350

Det behøver ikke være slik at den opprustning som faktisk forekommer er dømt til å ende med eksplosjon. Mange mener at historien viser noe slikt - men historien viser faktisk noe helt annet. Det er ubalanse som er krigsskapende. Vi har dessverre så altfor mange eksempler - både historiske og aktuelle - på at et aggressivt regime med militær overmakt er blitt fristet til å bruke den.

355

Vi skal ikke bagatellisere krigsfaren. Den har menneskene måttet leve med til alle tider. Det jeg ønsker å få frem er at den ikke nødvendigvis er større i dag enn den har vært tidligere i vår generasjon. Kanskje den faktisk er mindre. Demokratier går ikke til krig mot hverandre. Vi vet at intet NATO-land vil innlede krig. Det dreier seg jo om en forsvars-allianse.

360

Det kan virke anderledes i Moskva. Russland har alltid følt seg beleiret. Derfor vil dagens kommunistiske makthavere i Russland mere enn andre, befinne seg mentalt på krigsfot, - de vil føle at noen er ute etter dem. - De vil være usikre og aggressive på samme gang.

365

Men også sovjet-lederne regner med realiteter. De vil ikke angripe et jevnbyrdig NATO som står samlet og mener alvor. Derfor er vestlig jevnbyrdighet og samhold selve fredens bærebjelke. En skjør fred kanhende. Men vi behøver ikke selv gjøre den skjørere ved å undergrave selve fredens fundament - det er i dag en nødvendig påminnelse til Vestens egne folk.

370

Vi befinner oss ett år for 1984. Helt siden George Orwell skrev sin skrekkvisjon av et sosialistisk diktatur - der ikke bare friheten, men selve evnen til kritisk tenkning var ødelagt, - har mange spurt seg om denne utviklingen var til å unngå. Ja, den er det.

375

380 Nå i 1983 lar det seg faktisk hevde at verden på mange måter har et bedre grep
på seg selv enn på lenge.

60-tallets ressurskrise er et falmet spøkelse. Vi kan brødfø flere enn noen gang
før. Verden har mere olje enn den trenger. - Vår egen del av verden er i ferd med
385 å bli tryggere.

Revolusjonsromantikken fra 60-tallet - som ble terrorismen på 70-tallet er på
vikende front.

390 Men arbeidsløsheten har nådd nye høyder. Altfor mange opplever påkjenninger
og belastninger som vi må gjøre alt for å bringe til opphør. Det skal ikke skje noe
sammenbrudd - men en gjennomgripende fornyelse. Veksten skal komme, og
den kommer i nye og mindre virksomheter - ikke i gårsdagens dinosaurer.
Oppgangen er nå på vei i de ledende industrilandene.

395 Hvis vi er optimistiske med forstand - skal det bli arbeide nok - til alle. Det skal
jo i virkeligheten så lite til. Nå må veletablerte og trygge grupper slutte å skrike
seg hese over midlertidige og nødvendige besparelser - som i virkeligheten er
ørsmå og marginale.

400 Vi som har arbeide har jo likevel en levemåte og standard som ligger høyere enn
det vi levde vel og tilfreds med for 10 år siden. Det skal jo så lite til - for vi er på
rett kurs. Kan vi ofre en prosent eller to i dag, sikrer vi fremtiden både for oss
selv og dem som kommer etter oss.

405 Vi har mye å kjempe mot - enda mere å kjempe for. Alle problemer til tross - er
vi sterke som nasjon - med større muligheter enn de fleste. Tiden er inne til å
kvitte seg med mismotet. Vi kan ha tillit til fremtiden hvis vi har tillit til oss selv.

410 Det er på dette grunnlaget at Høyre og Regjeringen tar ansvar.

Kilde

Hefte utgitt av Høyres Hovedorganisasjon, nr 3/1983

Emner

415 Landsmøtetale, Norsk historie, Partipolitikk, Ressursforvaltning, Sikkerhetspolitikk, Sosialisme,
Utenrikspolitikk, Økonomi

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/var-tid-er-kommet>

420

425

430

435

440

445

450

455